

Sichrawa karpacka *Pseudogaurotina excellens* (4024)

Występowanie gatunku:

Wyłącznie w regionie alpejskim

Koordinator: Robert Rossa

Eksperti lokalni: Stanisław Szafraniec (poprzednio Stanisław Szafraniec, Bartłomiej Cukier)

Rok/lata poprzednich badań: 2006-2007 r.

Liczba stanowisk monitoringowych oraz ich lokalizacja na tle obszarów

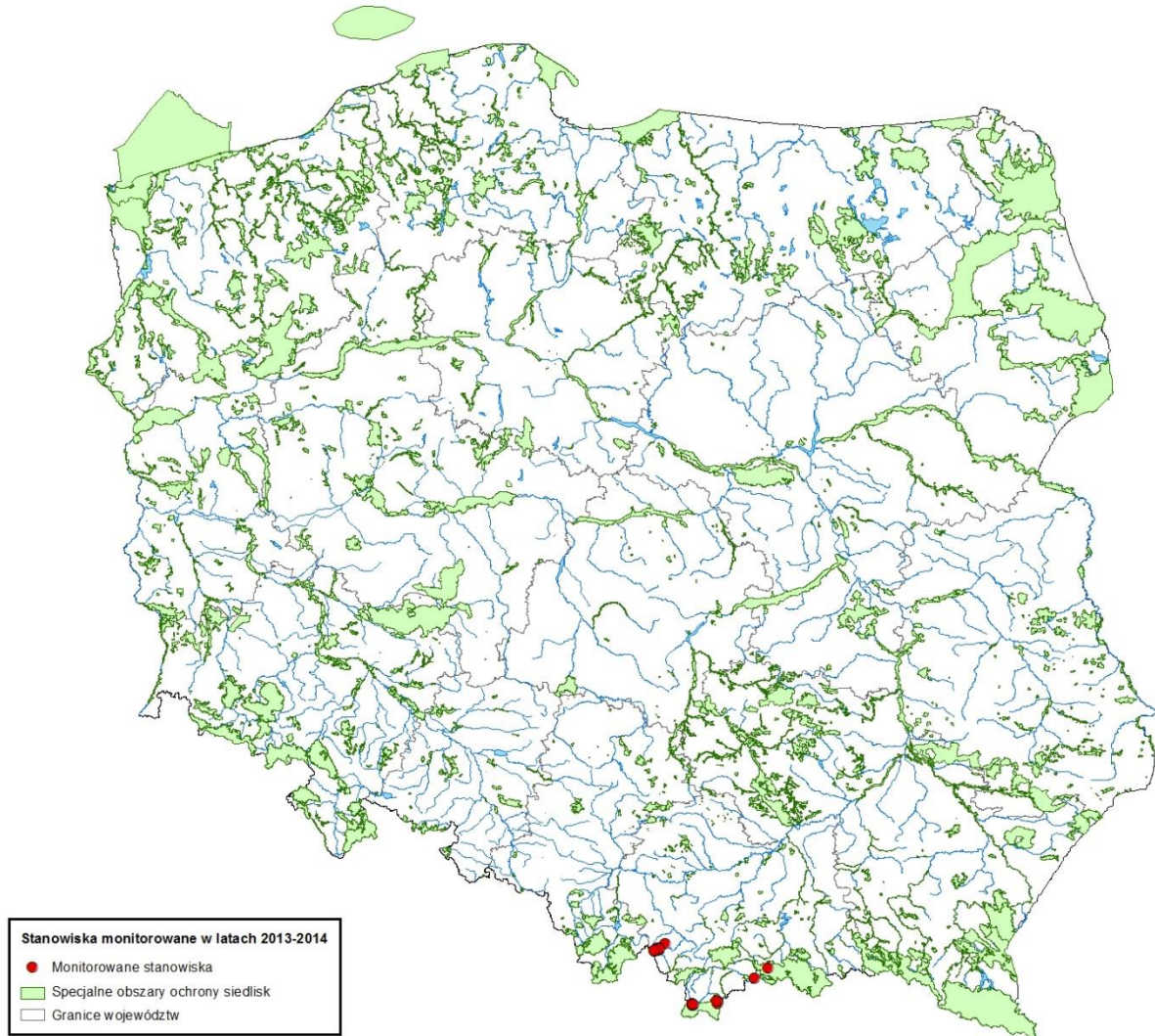
Reprezentatywność wyników pod względem lokalizacji

W roku 2013 przeprowadzono monitoring gatunku na 19 stanowiskach. Prace zakończono.

Pierwszy etap monitoringu sichrawy karpackiej miał przede wszystkim charakter inwentaryzacyjny. W 2006 roku prace monitoringowe ograniczały się do terenów Babiej Góry, Tatr i Pienin, jedynych miejsc w Polsce, gdzie ten gatunek kózki był wcześniej notowany. W 2007 roku prace poszerzono o teren: Pasma Policy, Pienin, Małych Pienin oraz Beskidu Sądeckiego, a także Gorców i Beskidu Niskiego. W sumie w ramach prac 2006-2007 opisano 23 stanowiska. Wśród nich wyróżniono 7 najcenniejszych stanowisk (z terenu Babiogórskiego PN: P***, O***, z Tatrzańskiego PN: W***, Las B****a, D*** F***, Kr***w 2 oraz stanowisko N***y), bezwzględnie miały być przedmiotem dalszego monitoringu. W kolejnym etapie monitoringu sichrawy karpackiej, w 2013 roku, prace przeprowadzono na 19 stanowiskach: 12 monitorowanych już wcześniej i 7 nowych i (Tatry – B*** K***, Babia Góra – J***, P*** P***, S*** W***,

T***, Beskid Sądecki – S***, Pieniny – K***). Stanowiska monitoringu sichrawy wytypowano zgodnie z ogólnymi wytycznymi przedstawionymi w przewodniku monitoringu (Rossa R. 2010. Sichrawa karpacka *Pseudogaurotina excellens*. W: Przewodnik metodyczny. Monitoring gatunków zwierząt. Cz. I. s. 130-156. GIOŚ. W-wa). Zgodnie z aktualnym stanem wiedzy o gatunku, stanowiska monitoringowe stanowią dobrą reprezentację jego geograficznego rozmieszczenia. Aktualnie gatunek występuje na 4 obszarach (Tatry, Babia Góra, Pasma Policy, Beskid Sądecki). Na terenie Pienin i Małych Pienin jak dotąd nie potwierdzono występowania sichrawy karpackiej, jednak monitoring 2 zlokalizowanych tam stanowisk (W*** i K***) należy przeprowadzić jeszcze raz dla ostatecznego ustalenia, jaki jest stan gatunku. Gatunek był kiedyś wykazywany z Pienin.

Uwaga: Ponieważ w trakcie prac monitoringowych 2013 okazało się, że stanowiska K***w 1 i K***w 2 już praktycznie nie istnieją, w przyszłości prace monitoringowe w tym rejonie Tatr należy prowadzić w dwóch innych wstępnie rozpoznanych miejscach S***a 1 i S***a 2. Niezależnie od monitoringu jest potrzeba prowadzenia prac inwentaryzacyjnych w Gorcach, Beskidzie Sądeckim (zwłaszcza pasmo Jaworzyny), Beskidzie Niskim (np. Magurski PN), a także na terenie Magury, Beskidu Żywieckiego, B. Śląskiego i Bieszczadów. Przeprowadzenie w takim wymiarze badań, pozwoli na pełne rozpoznanie zasięgu występowania gatunku na terenie naszego kraju i ewentualne włączenie do monitoringu nowych stanowisk.

Wyniki badań

Podsumowanie wyników badań wskaźników na stanowiskach

Tab. 1. Wskaźniki na stanowiskach (19 stanowisk)

Zestawienie ocen wskaźników stanu ochrony gatunku na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim (wartości w tabeli oznaczają liczbę stanowisk)

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba stanowisk)			
		FV właściwa	U1 niezadowolająca	U2 Zła	XX Nieznana
Populacja	Liczebność	7	3	0	9
	Zasiedlone krzewy	5	5	5	4
	Żerowiska czynne	2	4	0	13
Siedlisko	Spójność siedliska	15	3	1	-
	Konkurencja	9	8	2	-
	Warunki świetlne	17	1	1	-
	Dostępność miejsc rozrodu	5	14	0	-
	Baza pokarmowa	10	9	0	-

Uwaga: podczas prac monitoringowych starano się w jak najmniejszym stopniu ingerować w żerowiska gatunku, by nie uszkodzić larw lub poczwarek sichrawy karpackiej (stad tak duża liczba ocen XX dla wskaźnika żerowiska czynne).

Populacja

Liczebność. Wskaźnik ten uzyskał najwyższą wartość na niemal wszystkich stanowiskach zlokalizowanych na terenie Babiogórskiego PN. Bardzo wysoko oceniony został także na stanowisku Na ***. W sumie wartość FV uzyskało 7 stanowisk (37% wszystkich). Na powierzchniach tych obserwowano nawet powyżej 5 okazów sichrawy. Wyniki potwierdzają przypuszczenia, że obecnie jest to obszar gdzie występuje najliczniejsza na terenie Polski populacja sichrawy karpackiej. Dość liczna populacja gatunku jest prawdopodobnie także na terenie Tatr. Ostrożność w ocenie tego regionu jest spowodowana głównie tym, że dane na temat liczebności *P. excellens* są fragmentaryczne. Dotychczas monitoringiem objęto jedynie strefę dolnego regla. W 2013 r. na 7 objętych kontrolą stanowiskach nie stwierdzono owadów doskonałych sichrawy karpackiej. Z tego też powodu wartość wskaźnika dla stanowisk zlokalizowanych na terenie Tatr oceniono na poziomie XX. Taką samą ocenę (XX) wystawiono stanowiskom K***a i G***y P*** 1. Notę U1 przyznano trzem stanowiskom (Przy P***u, S***a W*** i S***a), gdzie zaobserwowano na każdej powierzchni po kilka rojących się okazów gatunku owada (mniej jak 5 okazów).

Zasiedlone krzewy. Spośród 19 analizowanych stanowisk wartość tego wskaźnika określono dla 16 powierzchni (84 %). Najwyższą notę uzyskało 5 stanowisk (4 stanowiska na terenie BPN oraz 1 w paśmie Policy). Analiza krzewów wykazała, że na ponad 20% z nich stwierdzono ślady żerowania larw sichrawy karpackiej. Były to żerowiska starsze (wykonane w przedziale 2-5 lat wstecz), ale również młodsze, a nawet tegoroczne (z jeszcze dobrze zachowanymi trocinkami wypełniającymi kolebkę poczwarkową). Ocenę niezadowolającą przyznano także 5 stanowiskom, przy czym po dwa znajdowały się na terenie Babiej Góry (G*** P*** 1 i 3) i Tatr (B*** K*** i D*** F***), a jedno w Ostoi Popradzkiej. W tym przypadku odsetek wahał się na poziomie kilkunastu procent zasiedlonych okazów. Zaznaczyć jednak trzeba, że w przypadku Tatr i Ostoi Popradzkiej są to wartości prawdopodobnie zaniżone. Z powodu dużych rozmiarów (powierzchnie około 1 ha) oraz trudnych warunków terenowych (pow. znajdują się na stoku o bardzo dużym spadku), analizie poddano około 50% wszystkich okazów *Lonicera nigra* tworzących dane stanowisko. Pojedyncze krzewy noszące ślady żerowania sichrawy karpackiej odnotowano na 5

stanowiskach (Tatry). Wszystkie zaklasyfikowano do grupy U2. Podobnie jak w przypadku wskaźnika opisującego liczebność pozostałym stanowiskom wystawiono ocenę XX.

Żerowiska czynne. Ocenę dla wskaźnika *żerowiska czynne* wystawiono tylko dla 6 stanowisk (32 %). Stan właściwy stwierdzono na 2 stanowiskach (P*** P***, N*** P***), zadawalający na 4 powierzchniach (B*** K***, D*** F***, P*** K*** oraz S***a). Liczba stwierdzonych żerowisk czynnych była na podobnym poziomie jak obserwowane okazy doskonałe gatunku owada. Na stanowiskach ocenionych na FV odnaleziono w sumie ponad 5 żerowisk sichrawy karpackiej, a na powierzchniach z oceną U1, liczba żerowisk czynnych wahała się w zakresie 2-4 sztuk. Na pozostałych stanowiskach krzewy rośliny żywicielskiej nie były poddawane szczegółowej kontroli. Stosunkowo niewielka liczba stwierdzonych żerowisk czynnych jest wynikiem przyjętego założenia. Z reguły po pierwszym stwierdzeniu żerowisk sichrawy karpackiej, przerywano dalsze tego typu badania.

Siedlisko

Spójność siedliska. Wskaźnik spójność siedliska obliczono dla wszystkich stanowisk. Najwyższą wartość uzyskało aż 15 powierzchni (niemal 79%). Wszystkie zlokalizowane są w rejonie Babiej Góry (BPN i Polica) oraz stanowisko z Beskidu Sądeckiego i 4 z Tatr (B*** K***, D*** F***, P*** K*** i W*** Ż***). Stan niezadawalający przyznano trzem stanowiskom (Tatry i Pieniny), natomiast zły tylko jednemu znajdującemu się w rejonie Tatr Wysokich (L*** B***). Na najlepszych stanowiskach pojedyncze krzewy lub grupy skupiające po kilka okazów *Lonicera nigra* oddalone były od siebie o kilka metrów (przeciętnie mniej niż 10 m). Odmienna sytuacja panowała na terenie L*** B***, gdzie ostatnie okazy wiciokrzewu czarnego tworzące to stanowisko oddalone są od siebie przeciętnie po kilkadziesiąt metrów (nierzadko jest to między 40 a 60 m).

Konkurencja. W ocenie tego wskaźnika stwierdzono dość duże zróżnicowanie. Na 19 ocenionych stanowisk niemal połowa uzyskała stan właściwy (5 na Babiej Górze, 3 w Tatrach i 1 w Pieninach), niezadawalający uzyskało 8 stanowisk (2 w Tatrach, 4 na Babiej Górze i po jednym w Ostoi Popradzkiej i Policy). Najgorszą ocenę przyznano stanowiskom z Tatr (L*** B*** i P*** K***). Gatunkami w największym stopniu konkurującymi z wiciokrzewem czarnym są: buk zwyczajny, wierzba, jarzębina bez czarny, ale również jeżyny lub maliny oraz rośliny zielne osiągające rozmiary ponad 1 m wysokości.

Warunki świetlne. Wskaźnik ten na niemal wszystkich powierzchniach określono jako właściwy (niemal 79% stanowisk). Stan niezadawalający wykazano dla stanowiska Tablica (Babia Góra), natomiast zły dla Przednia Kopka (Tatry). Na najlepszych stanowiskach zwarcie koron drzewostanu głównego jest silne lub nieznacznie przerywane. W przypadku gdy zwarcie koron jest mniejsze, to właściwe ocienienie zapewnia otaczający stanowisko drzewostan (np. na stanowisku W*** Ż***).

Dostępność miejsc rozrodu. Stan właściwy stwierdzono jedynie na 5 powierzchniach (B*** K***, L*** B***, W*** Ż***, G*** P*** 3 i N*** P***), które za wyjątkiem stanowiska L*** B*** są przy okazji najcenniejszymi na terenie Polski miejscami gdzie występuje sichrawa karpacka. Dla pozostałych stanowisk (14, co daje 73%) wartość tego wskaźnika określono jako niezadawalający. Stanowiska ocenione na FV charakteryzowały się odpowiednią strukturą wiekową krzewów *L. nigra*. Największy odsetek stanowiły okazy młode (o wysokości nie przekraczającej 0,5 m), w tym przypadku wyjątkiem była powierzchnia L*** B*** (większość stanowiły okazy o średnich rozmiarach), natomiast wiciokrzewy o wysokości do 1,5-1,8m stanowiły do 30-40% wszystkich. Grupa okazów największych, o wysokości ok. 2 m, liczyła średnio po kilka-kilkanaście okazów (około 10 %).

Baza pokarmowa. Najlepszą bazę pokarmową stwierdzono na 10 stanowiskach (po 4 w Tatrach i na Babiej Górze, a ponadto w paśmie Policy i w Ostoi Popradzkiej). Pozostałe 9 stanowisk oceniono na poziomie niezadawalającym (U1). Liczebność krzewów wiciokrzewu czarnego *Lonicera nigra* tworzących poszczególne stanowiska wahała się od kilkadziesiątu okazów (np. G*** P*** 1 – 23 okazy) do nawet kilkuset (np. W*** Ż***, D*** F***, N*** P*** – znacznie powyżej 100 okazów).

Wśród 19 stanowisk objętych badaniami monitoringowymi, żadne nie uzyskało najwyższych wartości dla wszystkich wskaźników opisujących populację i siedlisko. Sytuacja taka jest wynikiem przyjętej metodyki

badan (w przypadku liczebności, nie analizowano szczegółowo żerowisk), ale również spowodowana jest lokalnymi warunkami panującymi na danym stanowisku (orografia terenu – często stanowiska znajdują się na stokach o dużym spadku, dodatkowo o podłożu silnie kamienistym i z bujnie rozwiniętą roślinnością zielną i krzewiastą, czasami także warstwą podszytu). Niewątpliwie za najcenniejsze stanowiska należy uznać te z Policy (N*** P***), Babiej Góry (G*** P*** 3, O*** D***, P*** P***) i Tatr (D*** F*** i W*** Ż***). Ważne jest również to, że nowe stanowisko z Ostoi Popradzkiej (S***a) w niewielkim tylko stopniu ustępuje najlepszym stanowiskom z Babiej Góry czy też Tatr. Większość wskaźników oceniona w tym przypadku na U1 jest spowodowana krótkim cyklem badawczym (niepełnym rozpoznaniem stanowiska lub obszaru – np. Tatry), a nie niewłaściwym stanem populacji czy też siedliska. Aktualny stan wiedzy na temat tego gatunku owada pozwala wysnuć ogólną ocenę, że lokalne populacje sichrawy karpackiej na terenie południowej Polski są w stanie wyraźnego progresu. W przypadku tej grupy owadów (gdzie obserwacje dotyczą pojedynczych okazów w ciągu roku lub kilku lat), powodem do zadowolenia i budowania takich wniosków jest stwierdzanie każdego roku a co najwyżej w odstępach 2-3 letnich na poszczególnych stanowiskach po kilka okazów dorosłych lub larw.

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach

Tab. 2. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na stanowiskach oraz porównanie wyników badań

Zestawienie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów na badanych stanowiskach w regionie biogeograficznym alpejskim, w latach 2006-2011 i 2013

L.p.	Lokalizacja stanowiska (obszar Natura 2000 lub województwo)	Stanowisko	Oceny na stanowiskach							
			Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
			2006-2007	2013	2006-2007	2013	2006-2007	2013	2006-2007	2013
1.	PLC120001 Tatry	B*** K***	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
2.	PLC120001 Tatry	D*** F***	U1	U1	U1	U1	FV	FV	U1	U1
3.	PLC120001 Tatry	L*** B***	FV	U2	U1	U2	U1	U2	U1	U2
4.	PLC120001 Tatry	P*** K***a	U1	U2	FV	U1	FV	FV	FV	U2
5.	PLC120001 Tatry	P*** Z***a	U1	U2	U1	U1	FV	U1	U1	U2
6.	PLC120001 Tatry	P*** K***a	U1	U2	FV	U2	FV	U1	FV	U2
7.	PLC120001 Tatry	W*** Ż***	U1	U2	FV	FV	FV	FV	FV	U2
8.	PLH120001 Babia Góra	G*** P*** 1	U2	U1	FV	U1	U1	U1	U1	U1
9.	PLH120001 Babia Góra	G*** P*** 3	U2	FV	FV	FV	U1	FV	U1	FV
10.	PLH120001 Babia Góra	G*** P*** 4	U1	FV	U1	U1	FV	FV	U1	U1
11.	PLH120001 Babia Góra	J***a	-	FV	-	U1	-	U1	-	U1
12.	PLH120001 Babia Góra	O*** D***	FV	FV	FV	U1	FV	FV	FV	U1
13.	PLH120001 Babia Góra	P*** P***	U1	FV	FV	U1	U1	FV	U1	U1

14.	PLH120001 Babia Góra	P*** P***u	-	FV	-	U1	-	U1	-	U1
15.	PLH120001 Babia Góra	S***a W***a	-	U1	-	U1	-	U1	-	U1
16.	PLH120001 Babia Góra	T***a	-	FV	-	U1	-	U1	-	U1
17.	PLH120012 Na Policy	N*** P***	U1	FV	FV	U1	FV	FV	U1	U1
18.	PLH120013 Pieniny	K***a	-	XX	-	U1	-	FV	-	U2
19.	PLH120019 Ostoja Popradzka	S***a	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
Suma ocen			2 FV 8 U1 2 U2	8 FV 5 U1 5 U2 1 XX	8 FV 4 U1	2 FV 15 U1 2 U2	8 FV 4 U1	11 FV 7 U1 1 U2	4 FV 8 U1	1 FV 12 U1 6 U2

Populacja

Na 19 monitorowanych w 2013 r. stanowisk, właściwy stan populacji slichawy karpackiej odnotowano na 8 powierzchniach (42%). Aż 7 z nich zlokalizowanych jest na terenie Babiej Góry. Ocenę niezadawalającą i złą uzyskało po 5 stanowisk (26 %), przy czym wartość U2 przyznano większości powierzchni znajdujących się w Tatrach. Tylko w jednym przypadku (K***a) nie odnotowano żadnych stadiów rozwojowych slichawy karpackiej. Z tego też powodu stan populacji określono na razie jako nieznany (XX). Niskie oceny populacji na stanowiskach znajdujących się na terenie Tatrzańskiego PN nie odzwierciedlają faktycznej liczebności gatunku owada. Oceny w tym przypadku są z całą pewnością zaniżone. Wynik jest spowodowany przyjętą formą badań. Prowadząc badania monitoringowe starano się w jak najmniejszym stopniu uszkadzać żerowiska slichawy karpackiej. Odnotowanie gatunku ograniczono praktycznie do identyfikacji żerowisk opuszczonych (starych). Należy w tym miejscu jednak wyraźnie podkreślić, że na stanowiskach D*** F***, B*** K*** oraz W*** Ż***, stwierdzano tzw. żerowiska świeże. Obecność charakterystycznych trocin wskazywała, że żerowiska te zostały opuszczone przez slichawę karpacką w tym roku. Z kolei na kilku stanowiskach, którym przyznano ocenę U1, obserwacje gatunku prowadzono do pierwszego zaobserwowanego okazu slichawy karpackiej. We wszystkich przypadkach na jednym krzewie wiciokrzewu czarnego było obserwowanych po kilka sztuk tego gatunku owada. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 2 z nich (D*** F*** w Tatrach i O*** D*** na Babiej Górze) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 4 stanowisk (w tym 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) stan populacji oceniono aktualnie lepiej niż 6 lat temu, a w przypadku 6 stanowisk (w tym 5 w Tatrach) – gorzej

Siedlisko

W przypadku stanu siedliska przeważająca ilość stanowisk (15, czyli niemal 79% wszystkich) uzyskała ocenę U1. Właściwy stan siedliska oceniono tylko na dwóch stanowiskach: W*** Ż*** i G*** P*** 3. Były to przy okazji jedyne powierzchnie, na których wszystkie wskaźniki opisujące siedlisko uzyskały notę FV. Najgorzej w zestawieniu tym wypadły powierzchnie znajdujące się w Tatrach: L*** B*** i P*** K***. Na ogólny zły stan siedliska na pierwszej z wymienionych powierzchni miały wpływ niskie oceny dla wskaźników *spójność siedliska* i *konkurencja*, natomiast dla drugiej powierzchni *konkurencja* i *warunki świetlne*. W obydwu przypadkach jest to spowodowane zmianami środowiskowymi jakie zaszły w ostatnich latach w tych rejonach Tatr. Na powierzchni P*** K*** usunięte zostały niemal wszystkie drzewa (świerki) tworzące górne piętro lasu, a na stanowisku L*** B*** zmniejszyła się liczba okazów wiciokrzewu czarnego. Niemal całkowicie zamarły okazy młode, a krzewy starsze stopniowo obumierają. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 5 z nich (3 w Tatrach i 2 na Babiej Górze) oceny pozostały bez zmian, a w

przypadku 7 stanowisk (w tym 4 w Tatrach, 2 na Babiej Górze i 1 na Policy) stan siedlisk oceniono aktualnie gorzej niż 6 lat temu. Porównywanie wyników badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich w zakresie stanu siedliska jest trudne z uwagi na zmodyfikowaną metodę oceniania wskaźników.

Perspektywy ochrony

Stan właściwy uzyskało 11 stanowisk (58%), w tym 4 powierzchnie w Tatrach i 4 powierzchnie na Babiej Górze, a niezadawalający 7 (37%). W zestawieniu tym najgorzej wypadła powierzchnia L*** B*** (Tatry), dla której parametr ten oceniono na U2. Stanowisko to jest aktualnie na etapie rozpadu (zaniku). Zmniejszająca się liczba żywych wiciokrzewów, a tym samym zmniejszająca się spójność siedliska sprawiają, że perspektywy zachowania gatunku są w tym przypadku złe. Oczywiście pewnego rodzaju zabezpieczeniem i możliwością odnowienia się stanowiska (odrodzenia) jest bliskie sąsiedztwo powierzchni, na których występuje sichrawa karpacka. Wśród stanowisk ocenionych na U1, aż 5 znajduje się na terenie Babiej Góry. W przypadku stanowiska G*** P*** 1, niższa ocena wynika z niewielkich rozmiarów powierzchni, co może wpłynąć w dłuższej perspektywie czasu, na ciągłość występowania gatunku. Stanowisko Jaworzyna posiada natomiast mniejszą bazę pokarmową, a w grupie wiciokrzewu czarnego dominuje młode pokolenie. Innym czynnikiem obniżającym także wartość tego parametru na stanowisku to konkurencja roślinna oraz przyjęta forma ochrony, która w istotny sposób może utrudnić stosowanie różnych zabiegów popierających wiciokrzew czarny (np. podkrzesywanie drzew, częściowe usuwanie podszytu). Ostatni z wymienionych czynników, czyli przyjęta forma ochrony miała zasadniczy wpływ na niższą ocenę stanowisk znajdujących się w Tatrach (P***a Z***a i P***a K***). Z kolei stanowiska: P*** P***u, S***a W*** i T***a oceniono na U1, ponieważ istnieje duże ryzyko, że obecny, dość dobry stan populacji sichrawy karpackiej jest krótkotrwałym zjawiskiem. Pewien niepokój budzi fakt, przeciętnych wartości siedlisk. Jeżeli w najbliższych latach w grupie wiciokrzewów o średnich parametrach ukształtują się okazy o ponadprzeciętnych wymiarach, wówczas ogólna ocena dla tych stanowisk uzyska najwyższą wartość. Pamiętać trzeba jednak także i o tym, że nasilająca się konkurencja roślinna może w krótkim czasie niekorzystnie wpłynąć na stan populacji gatunku owada oraz jakość siedliska.

Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 7 z nich (3 w Tatrach, 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 3 stanowisk (wszystkie w Tatrach) perspektywy ochrony oceniono aktualnie gorzej niż 6 lat temu, a w przypadku 2 stanowisk na Babiej Górze – lepiej.

Ocena ogólna

Po zestawieniu trzech parametrów, opisujących populację, siedlisko i perspektywy ochrony w badaniach przeprowadzonych w 2013 r. najlepiej prezentowało się stanowisko G*** P*** 3 (Babia Góra). Stan niezadawalający uzyskało 12 stanowisk (63%), a pozostałe 6 ocenę złą (31%). W ostatniej grupie (U2) znalazły się także stanowiska ocenione pod względem siedliska i perspektyw ochrony bardzo wysoko. Na ogólną złą notę miała wpływ przede wszystkim niska ocena parametru opisującego populację gatunku owada. Z całą pewnością, za wyjątkiem stanowiska L*** B*** i K***a jest to ocena mocno zaniżona. W następnych etapach badań monitoringowych należy położyć większy nacisk na obserwacje rojących się okazów gatunku owada sichrawa karpacka. Na uwagę zasługuje jeszcze sytuacja jaką stwierdzono na stanowisku W*** Z***. Pod wieloma względami jest to obecnie jedno z najciekawszych a być może nawet jedno z najcenniejszych stanowisk gatunku na terenie Polskich Tatr. Wysoko ocenione siedlisko oraz perspektywy ochrony gatunku owada na stanowisku są typowe dla powierzchni z wiciokrzewem czarnym, na których w ostatnich latach zaszły radykalne zmiany środowiskowe. Na omawianym stanowisku w ostatnich latach usunięto znaczną część drzewostanu głównego. Inaczej jednak niż w przypadku stanowiska P***a K*** nie nastąpiło wzmożone zamieranie (głównie za sprawą konkurencji roślinnej) wiciokrzewu czarnego, a wręcz jego masowy pojaw. Negatywny wpływ oddziaływania związanego z gospodarką leśną na stanowisko, a zwłaszcza populację wiciokrzewu czarnego łagodzą takie czynniki jak orografia terenu oraz ocienienie jakie zapewnia tej powierzchni otaczający ją drzewostan. Znaczna część stanowiska zajmuje stok o wystawie północnej, o bardzo dużym spadku. W takich warunkach silnemu

ograniczeniu podlega jedno z istotniejszych oddziaływań, czyli konkurencja roślinna. Paradoksalnie zmiana warunków świetlnych na stanowisku w tym konkretnym przypadku wpływa pozytywnie na rozwój wiciokrzewu czarnego i tym samym zwiększenie bazy pokarmowej dla gatunku.

Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 5 z nich (1 w Tatrach i 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 1 stanowiska na Babiej Górze stan ochrony oceniono aktualnie lepiej niż 6 lat temu, a w przypadku 6 stanowiska (w tym 5 w Tatrach) oceny były gorsze.

Porównując wyniki badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich zauważalne są zmiany, niestety niekorzystne, poszczególnych wskaźników, a co jest z tym związane – głównych parametrów. Stwierdzone różnice wynikają z nieco odmiennej metody poszukiwań gatunku i oceniania wskaźników. Po zakończeniu pierwszego etapu prac monitoringowych (lata 2006-2007), poddano weryfikacji wszystkie wskaźniki. Kilka z nich usunięto, a pozostałe uszczegółowiono, zaostając kryteria ich oceny. Przyjęte założenie, jest wynikiem poczynionych obserwacji w terenie. Przy zbyt łagodnej ocenie stanowisk, bardzo łatwo ulega zafałszowaniu faktyczny stan czy to siedliska czy też populacji gatunku owada. Aktualnie uzyskanie najwyższej noty, stan właściwy (FV), jest niejako dowodem, że w ostatnich latach na stanowisku nie nastąpiły gwałtowne zmiany, a także to że perspektywy zachowania gatunku są na odpowiednim poziomie. Podczas pierwszego, ale również i drugiego etapu badań obserwowano sytuacje, gdy po usunięciu górnego piętra lasu na powierzchni takiej bujnie rozwijał się wiciokrzew czarny, a także inne gatunki drzew i krzewów oraz rośliny zielne. Według „starej” oceny stanowiska takie niemal zawsze otrzymywały najlepszą ocenę. A tym czasem już po kilku latach, gdy konkurencja roślinna stawała się bardzo silna, wiciokrzew czarny w krótkim czasie zamierał. W pierwszym etapie biogrupy wiciokrzewu czarnego ulegały rozbić, a w dalszej kolejności prowadziło to do spadku spójności siedliska, a w ostateczności do rozerwania stanowiska na mniejsze. Przykładem takiego procesu są m.in. właśnie stanowiska Przednia Kopka (pierwszy etap) oraz L*** B*** (ostatni etap – stopniowe zamieranie ostatnich okazów wiciokrzewu czarnego). Być może z podobną sytuacją mamy również w przypadku stanowiska W*** Ż***. Niestety uwzględniając wielkość tej powierzchni trudno jest stwierdzić czy właściwy stan wszystkich parametrów utrzyma się przez dłuższy czas. Prawdopodobnie dalsze zmiany na stanowisku będą zachodziły mniej gwałtownie, jednak pełną ocenę będzie można przedstawić dopiero po następnym etapie monitoringu.

Zestawienie ocen wskaźników na obszarach Natura 2000

Tab. 3. Wskaźniki na obszarach Natura 2000

Zestawienie ocen wskaźników dla gatunku sichrawa karpacka *Pseudogaurotina excellens* na badanych obszarach N2000 w regionie biogeograficznym alpejskim, wartości w tabeli oznaczają liczbę obszarów

Parametr	Wskaźnik	Ocena (liczba obszarów)			XX nieznana
		FV właściwa	U1 niezadowolająca	U2 zła	
Populacja	Liczebność	2	1	0	2
	Zasiedlone krzewy	1	2	2	
	Żerowiska czynne	1	2	0	2
Siedlisko	Spójność siedliska	3	2	0	
	Konkurencja	1	4	0	
	Warunki świetlne	5	0	0	
	Dostępność miejsc rozrodu	1	4	0	
	Baza pokarmowa	2	3	0	

Podsumowanie i porównanie ocen stanu ochrony gatunku, w tym jego parametrów w obszarach Natura 2000

Tab. 4. Parametry i ocena ogólna stanu ochrony na obszarach N2000 i porównanie wyników badań
Zestawienie ocen parametrów stanu ochrony gatunku na badanych obszarach N2000 w regionie biogeograficznym alpejskim, w latach 2006-2011 i 2013

Obszar N2000	Oceny dla obszarów N2000							
	Populacja		Siedlisko		Perspektywy ochrony		Ocena ogólna	
	2007	2013	2006-2007	2013	2006-2007	2013	2006-2007	2013
PLC120001 Tatry	U1	U2	U1	U1	FV	U1	U1	U2
PLH120001 Babia Góra	FV	FV	FV	U1	FV	U1	FV	U1
PLH120012 Na Policy	U1	FV	FV	U1	FV	FV	U1	U1
PLH120013 Pieniny	-	XX	-	U1	-	XX	-	XX
PLH120019 Ostoja Popradzka	-	U1	-	U1	-	FV	-	U1
Suma ocen	1 FV 2 U1	2 FV 1 U1 1 U2 1 XX	2 FV 1 U1	5 U1	3 FV	2 FV 2 U1 1 XX	1 FV 2 U1	3 U1 1 U2 1 XX

Monitoring slichrawy karpackiej w latach 2006-2007 przeprowadzony był na 21 stanowiskach zlokalizowanych na terenie 3 obszarów Natura 2000. W drugim etapie badań kontrolę występowania gatunku przeprowadzono na 19 stanowiskach znajdujących się na terenie 5 obszarów Natura 2000. W sumie badania nad gatunkiem prowadzono dotychczas na 28 stanowiskach (6 obszarów Natura 2000). Przeprowadzone w 2013 r. badania monitoringowe pozwalają na dokonanie wstępnego porównania wyników ze stanowisk znajdujących się na terenie Tatr, Babiej Góry i Policy.

Populacja

Stan właściwy populacji (FV) stwierdzono w 2 obszarach (Babia Góra i Na Policy), niezadawalający w Ostoi Popradzkiej, natomiast zły w Tatrach. W przypadku Pienin parametru nie oceniono, ponieważ nie odnaleziono żadnych stadiów rozwojowych gatunku owada i nie stwierdzono starych żerowisk.

Siedlisko

Stan siedliska na wszystkich 5 obszarach oceniono jako niezadawalający (U1). Z kolei perspektywy ochrony gatunku najlepiej prezentują się na 2 obszarach (Na Policy, Ostoja Popradzka). Trzeba jednak zaznaczyć, że na wymienionych obszarach zlokalizowano pojedyncze stanowiska. Tym samym ocena obszaru jest równa sytuacji jaka panuje na stanowisku. W pozostałych przypadkach jest to średnia zjawisk obserwowanych na kilkunastu powierzchniach.

Perspektywy ochrony

Perspektywy ochrony gatunku najlepiej oceniono w obszarach Na Policy i Ostoja Popradzka. Trzeba jednak zaznaczyć, że na wymienionych obszarach zlokalizowano pojedyncze stanowiska. Tym samym ocena obszaru jest równa sytuacji jaka panuje na stanowisku. W pozostałych przypadkach jest to średnia zjawisk obserwowanych na kilkunastu powierzchniach. Na Babiej Górze niepokój budzi niezadawalający stan siedlisk, stąd ocena perspektyw na U1.

Ocena ogólna

Podsumowując wszystkie dane, żaden obszar nie został zaklasyfikowany do grupy FV. Ocenę ogólną na poziomie niezadawalającym uzyskały 3 obszary, natomiast złą – jeden (Tatry). Wyniki monitoringu nie pozwalają na ocenę stanu ochrony dla Pienin. Gatunek nie był podawany z tego terenu od wielu lat.

Tegoroczne wyniki wskazują, że w okresie ostatnich 6 lat najmniejsze zmiany nastąpiły na obszarze Na Policy. Stanowisko wydaje się być stabilne, a perspektywy zachowania gatunku w najbliższym kilkuletnim okresie są dobre. Ocena ogólna z obu etapów prac jest podobna (U1), z tym, że w 2007 r. zdecydował o tym stan populacji, a obecnie stan siedlisk. Oceny dla Tatr i Babiej Góry są gorsze niż w poprzednim etapie prac. Babia Góra uzyskała aktualnie ocenę ogólną niezadawalającą U1 (poprzednio FV dla wszystkich parametrów), a przyczyną była gorsza ocena stanu siedliska oraz perspektyw zachowania. Gorsza ocena stanu siedliska jest wynikiem zmian poczynionych w sposobie oceniania poszczególnych wskaźników w porównaniu do pierwszego etapu badań. W przypadku Tatr aktualna ocena to U2, a poprzednia U1. Stan populacji oceniono jako zły, ale może się to wiązać z zastosowanym w tym etapie sposobem określania stanu populacji. Poszukiwanie gatunku kończono w chwili zaobserwowania pierwszych śladów żerowania larw sikhrawy karpackiej lub po zauważeniu pierwszych rojących się okazów tego gatunku kózki. Można z dużym prawdopodobieństwem założyć, że gdyby monitoring prowadzono przez dłuższy okres oraz nie tak zachowawczo, wówczas ocena populacji byłaby wyższa. Stan siedlisk określono podobnie w obu etapach prac (U1), aczkolwiek 3 stanowiskach doszło do pogorszenia stanu siedlisk na skutek usunięcia części lub niemal wszystkich drzew drzewostanu głównego, co zmieniło w istotny sposób warunki termiczne i świetlne na powierzchniach (np. W*** Ż***, P***a K***a), konkurencję roślinną oraz wspomniane już zmiany w metodyce badań. Perspektywy ochrony określono jako niezadawalające ze względu na ocenę stanu populacji i obserwowane negatywne oddziaływania na kilku stanowiskach..

Oddziaływania i zagrożenia

Tab. 5. Oddziaływania na stanowiskach i porównanie wyników badań (19 stanowisk)

Podsumowanie aktualnych oddziaływań dla gatunku na badanych stanowiskach dla regionu biogeograficznego alpejskim i porównanie z latami 2006-2008

Kod	Oddziaływanie	Łącznie liczba monitorowa nych stanowisk	Wpływ po- zytywny (liczba stanowisk)			Wpływ neutralny (liczba stanowisk)			Wpływ negatywny (liczba stanowisk)			Czy oddziaływan ie było stwierdzone w poprzedni ch badaniach tak- podać liczbę/nie
			A	B	C	A	B	C	A	B	C	
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	19						10		1	2	tak - 8
B02.01	odnawianie lasu po wycince (nasadzenia)	19						1				nie
B02.02	wycinka lasu	19						1			1	nie
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów ...)	19							6	2	1	tak - 5
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowan ych	19						2		1	5	tak - 5
G05.04	wandalizm	19									5	tak - 3
K04.01	konkurencja	19			1			2	1	6	9	tak - 12

Oddziaływania, które w mniejszym lub większym stopniu mogą wpływać na populacje siewkowca karpacciej lub jej siedlisko (głównie krzewy wiciokrzewu czarnego) to konkurencja roślinna, prace z zakresu gospodarki leśnej (trzebieże, rębnie, usuwanie pojedynczych drzew – uszkodzonych przez czynniki abiotyczne lub np. owady kambio-ksylofagiczne), kolekcjonowanie owadów, turystyka, wandalizm. Wszystkie wymienione oddziaływania były już wzmiankowane w pierwszym etapie badań. Najgroźniejszym czynnikiem jest konkurencja roślinna, wskazana jako oddziaływanie na 16 z 19 stanowisk. W tym oddziaływaniu najniebezpieczniejsze są młode buki. Ten gatunek drzewa na żyznych, górskich siedliskach jest bardzo ekspansywny. Odnowienie naturalne pojawia się spontanicznie i jest najczęściej bardzo obfite. Już małe okazy potrafią wytworzyć gęstą koronę. Z każdym następnym rokiem, gdy buk staje się coraz większy, szybko rozbudowywana korona, mocno ocienia dno lasu. Pracom leśnym (kod ogólny B02 Gospodarka leśna i plantacyjna) przypisano z reguły wpływ neutralny. Negatywne oddziaływania z tego tytułu (mechaniczne uszkodzenia krzewów rośliny żywicielskiej) wskazano tylko na 3 stanowiskach. Negatywne oddziaływania kolekcjonerstwa podano w przypadku połowy stanowisk. Akty wandalizmu zanotowano w przypadku 5 stanowisk. Należy podkreślić, że znaczenie kolekcjonerstwa i wandalizmu jest ograniczone do strefy wzdłuż szlaków turystycznych. Można założyć, że strefa podwyższonego zagrożenia wokół wspomnianych szlaków nie przekracza 30 m. Oddziaływaniem tego czynnika zagrożone są wszystkie stanowiska zlokalizowane wzdłuż szlaków turystycznych, w szczególności stanowisko Polica oraz niemal wszystkie znajdujące się na obszarze Babiej Góry (wyjątek O*** D***).

W pierwszym etapie badań na kilku stanowiskach sygnalizowano negatywny wpływ takich oddziaływań jak: „zanieczyszczenie powietrza” oraz „wydeptywanie, nadmierne użytkowanie terenu”. Aktualnie oddziaływania te w przypadku monitoringu siewkowca karpacciej nie są brane pod uwagę, uznano je za nieistotne.

Tab. 6. Zagrożenia na stanowiskach i porównanie wyników badań (19 stanowisk)

Podsumowanie przewidywanych zagrożeń dla gatunku na badanych stanowiskach dla regionu biogeograficznego alpejskim i porównanie z latami 2006-2008

Kod	Zagrożenie	Łącznie liczba monitorowa nych stanowisk	Wpływ (liczba stanowisk)			Czy zagrożenie było przewidywane w poprzednich badaniach tak-podać liczbę/nie
			A	B	C	
B02	gospodarka leśna i plantacyjna i użytkowanie lasów i plantacji	19	1	5	8	tak - 7
B02.02	wycinka lasu	19			1	nie
B02.03	usuwanie podszytu	19	3	3		tak - 3
F03.02.01	kolekcjonowanie (owadów, gadów, płazów ...)	19	9	2		tak - 6
G01.02	turystyka piesza, jazda konna i jazda na pojazdach niezmotoryzowanych	19		2	7	tak - 6
G05.04	wandalizm	19			5	tak - 4
K04.01	konkurencja	19		13	6	tak - 12

Lista zagrożeń jest niemal zbieżna z oddziaływaniami jakie aktualnie są obserwowane na poszczególnych stanowiskach. Wszystkie czynniki były sygnalizowane już podczas pierwszego etapu badań. Wśród najistotniejszych należy wymienić konkurencję roślinną, gospodarkę leśną oraz kolekcjonerstwo. Groźnym oddziaływaniem jest kolekcjonerstwo, jednak negatywny wpływ tego czynnika jest mocno ograniczony do

miejsca występowania. Największe ryzyko zaistnienia tego czynnika to strefa ok. 30 m wzdłuż szlaku turystycznego. Należy jednak pamiętać, że paradoksalnie na złagodzenie tego oddziaływania może mieć wpływ tzw. aktywność turystyczna. Wzmożony ruch turystyczny niesie z jednej strony niebezpieczeństwo uszkodzenia krzewów *Lonicera nigra* znajdujących się w pobliżu takiego szlaku, z drugiej jednak zniechęca potencjalnych zbieraczy-kolekcjonerów do schodzenia ze szlaków i penetrowania pobliskich biogrup wiciokrzewu czarnego. Ponadto kolekcjonerstwo jest zagrożeniem bezpośrednio oddziaływującym na populację sichrawy karpackiej jednak jego negatywny wpływ jest również silnie skorelowany z intensywnością nielegalnych odłowów owadów. Podobnie jak w przypadku wielu, sporadycznie spotykanych gatunków owadów, odłowienie pojedynczych okazów nie ma większego znaczenia na istnienie gatunku na danym terenie. Oprócz intensywności prowadzenia odłowów drugim ważnym elementem tego oddziaływania jest jego okres trwania. Znów, krótkotrwały, nawet intensywniejszy odłów rojących się okazów, będzie mniej groźny niż metodyczny, trwający np. przez cały okres rójki owada. Stanowiskami, które są najbardziej zagrożone od strony tego oddziaływania (kolekcjonerstwo) są niemal wszystkie znajdujące się na terenie Babiej Góry. Ponadto zagrożone są też stanowiska Polica (N*** P***) i D*** F*** (Tatry). Przewiduje się, że w najbliższych latach oddziaływanie to będzie coraz silniejsze. Stąd prognozuje się jego zmianę z dotychczasowego A- na B-. W przypadku prac leśnych trudno jest określić jaki będzie wpływ tego zagrożenia na poszczególne stanowiska. Trudność w określeniu skali oraz miejsca jego wystąpienia jest spowodowana tym, że za wyjątkiem stanowiska w Ostoi Popradzkiej wszystkie dotychczas monitorowane znajdują się na terenach parków narodowych lub rezerwatu przyrody (Na Policy). Zakres dozwolonych prac leśnych jest tam mocno ograniczony, jednak nie należy zapominać, że w przypadku wystąpienia zjawisk kłeskowych (np. wiatrołomów, czy też gradacji różnych gatunków foliofagicznych lub kambio-ksylofagicznych gatunków owadów) prace leśne (związane np. z usuwaniem części drzew lub tylko porządkowaniem takiej powierzchni – usuwanie nadłamanych, zawieszonych drzew) mogą być bardzo intensywne. Mając na uwadze złożoność tego problemu zagrożenie od strony gospodarki leśnej może wystąpić na każdym stanowisku gatunku. Jeżeli jednak prace leśne będą prowadzone z tzw. rozważą, w trosce o zachowanie rośliny żywicielskiej sichrawy karpackiej, wówczas negatywny ich wpływ może być w znacznym stopniu ograniczony (zminimalizowany).

Informacja o gatunkach obcych

Zestawienie informacji o gatunkach obcych, stwierdzonych w trakcie monitoringu gatunku.

W trakcie prowadzenia prac monitoringowych na 19 stanowiskach zlokalizowanych na terenie 5 obszarów, nie odnotowano gatunków obcych.

Ocena zastosowanej metodyki monitoringu i ewentualne propozycje zmian wraz z uzasadnieniem – na podstawie badań prowadzonych w danym etapie

Wprowadzone po pierwszym etapie badań monitoringowych zmiany, usprawniły ocenę stanowisk i obszarów. Zakres wyznaczonych wskaźników, pozwala na względnie dokładną ocenę sichrawy karpackiej oraz dość dokładną ocenę siedliska, w którym ten gatunek owada się rozwija. Niestety niepełne dane na temat wymagań ekologicznych gatunku sprawiają, że trudno jest na podstawie dotychczasowej wiedzy podać inne rozwiązania metodyczne. Należy zatem przyjąć, że zastosowane w tym roku metody badawcze są poprawne. Ponadto trzeba pamiętać o tym, że w przypadku tego gatunku owada bardzo trudno jest oszacować jego liczebność. Wartość tego parametru należy traktować bardziej jako informację szacunkową, orientacyjną, niż dane wyrażone konkretną cyfrą lub zakresem opisującym wielkość lokalnej populacji. Naturalnie można i w tym przypadku zastosować kilka metod matematycznych,

wykorzystujących różne warianty statystyczne, jednak co pokazały badania będzie to w dalszym ciągu szacunek. Także i w tym przypadku niemożliwe jest określenie zakresu błędu.

Propozycje działań ochronnych oraz wnioski dotyczące skuteczności dotychczas wykonywanych zabiegów

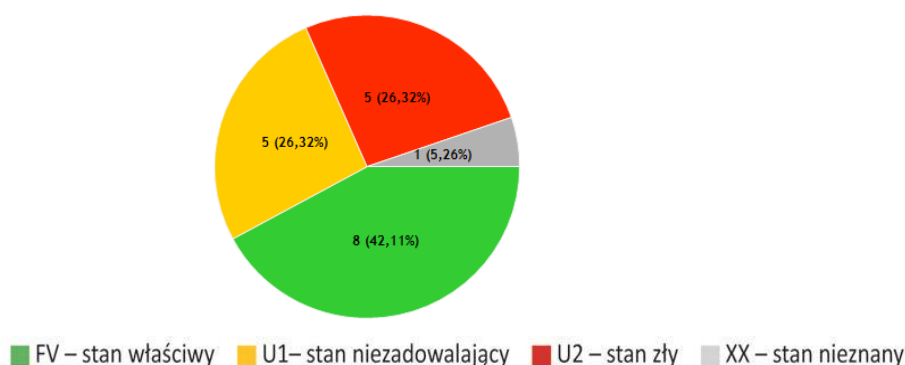
Dotychczas nie prowadzono żadnych celowych zabiegów mających na celu ochronę sichrawy karpackiej na poszczególnych stanowiskach. Część działań, polegająca np. na usuwaniu podszytu, czy też usuwaniu pojedynczych drzew była wynikiem planowych działań gospodarczych. Nie oznacza to jednak, że nie istnieją metody (zabiegi), które mogą wspomagać gatunek na stanowiskach. Wśród działań zalecanych dla tego gatunku należą przede wszystkim: usuwanie podszytu lub krzewów i drzew, które silnie konkurują z najcenniejszymi okazami wiciokrzewu czarnego *Lonicera nigra*, usuwanie najbardziej ekspansywnych okazów buka zwyczajnego rosnących w bliskim sąsiedztwie cennych okazów wiciokrzewu czarnego. W celu wyeliminowania a przynajmniej ograniczenia zagrożenia związanego z kolekcjonerstwem zaleca się częstsze patrolowanie fragmentów szlaków turystycznych, wzdłuż których zlokalizowane są stanowiska sichrawy karpackiej. Kontrole stanowisk należy wykonać w okresie od połowy czerwca do połowy lipca. Być może także dobrym rozwiązaniem będzie wystawienie tablic informacyjnych (np. w Tatrach, na początku D*** K*** i D*** F***). Na stosownych tablicach powinny znaleźć się ogólne informacje na temat gatunku oraz metody ochrony sichrawy karpackiej.

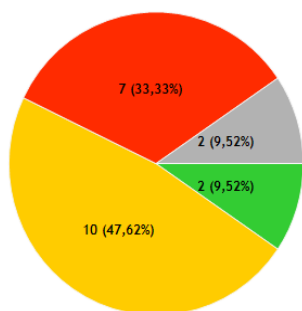
Do działań, które zostały przez lokalnego eksperta zgłoszone do prac w 2014 roku, należy m.in. wykonanie na stanowisku Jaworzyna zabiegu polegającego na usunięciu od strony południowej stanowiska kilku najbardziej ekspansywnych buków. Ponadto zalecono podkrzesanie kilku innych buków, oceniających najwartościowsze okazy wiciokrzewu czarnego (ze stwierdzonymi żerowiskami larw sichrawy karpackiej). Zabiegi tego typu powinny być wykonane także na innych stanowiskach, np. Wściekły Żleb, Dolina Filipka, Skałka. Proponowane prace polegają na wykonaniu tzw. cięć pielęgnacyjnych, wspierających rozwój cennych okazów wiciokrzewu czarnego (działania dopuszczalne w ramach przyjętej metody ochrony lub po wydaniu stosownego zezwolenia przez organ do tego upoważniony). Cięcia te polegałyby przede wszystkim na usuwaniu roślin utrudniających wzrost wytypowanym okazom wiciokrzewu czarnego. "Opieką" należy objąć przede wszystkim krzewy, na których stwierdzono żerowiska sichrawy oraz charakteryzujące się ponad przeciętnymi rozmiarami.

Syntetyczne podsumowanie wyników dla gatunku

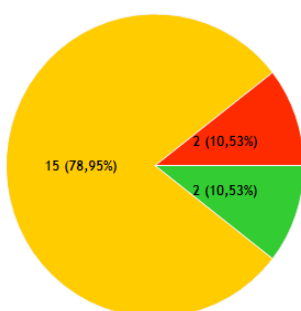
Wykresy poniżej przedstawiają dla poszczególnych parametrów udział stanowisk ocenionych jako FV – stan właściwy (zielony kolor), U1 – stan niewłaściwy (żółty), U2 – stan zły (czerwony), XX – niezany (szary).

Populacja (2013)

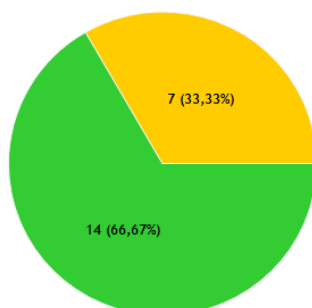

Populacja (2006-2007)

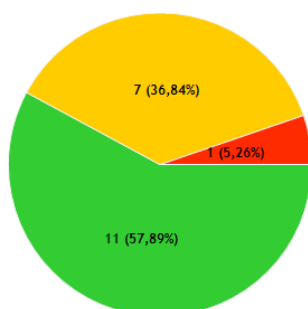
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Siedlisko (2013)

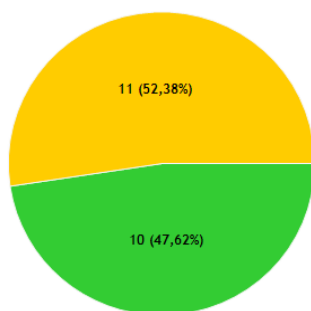
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Siedlisko (2006-2007)

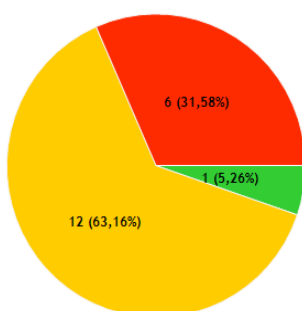
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Perspektywy ochrony (2013)

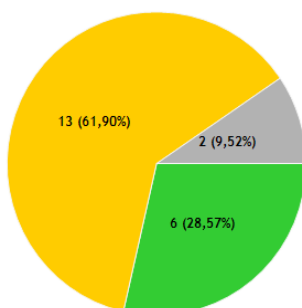
■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadowolający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznany

Perspektywy ochrony (2006-2007)

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Ocena ogólna (2013)

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Ocena ogólna (2006-2007)

■ FV – stan właściwy ■ U1 – stan niezadawalający ■ U2 – stan zły ■ XX – stan nieznanym

Monitoring siochrawy karpackiej w latach 2006-2007 przeprowadzony był na 21 stanowiskach zlokalizowanych na terenie 3 obszarów (Tatry, Babia Góra i Polica). W drugim etapie badań kontrolę występowania gatunku przeprowadzono na 19 stanowiskach znajdujących się na terenie 5 obszarów (Tatry, Babia Góra i Polica, Ostoja Popradzka i Pieniny).

Populacja

W 2013 r. właściwy stan populacji siochrawy karpackiej odnotowano na 8 stanowiskach, w tym 7 zlokalizowanych na terenie Babiej Góry. Ocenę niezadawalającą U1 i złą U2 uzyskało po 5 stanowisk, przy czym wartość U2 przyznano większości powierzchni znajdujących się w Tatrach. Tylko w przypadku jednego stanowiska stan populacji określono jako nieznanym (XX). W sumie stan właściwy populacji stwierdzono w 2 obszarach (Babia Góra i Na Policy), niezadawalający (U1) w Ostoi Popradzkiej, natomiast zły (U2) w Tatrach. W przypadku Pienin parametru nie oceniono, ponieważ nie odnaleziono żadnych stadiów rozwojowych gatunku owada i nie stwierdzono starych żerowisk na badanym stanowisku. Jeśli

chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 2 z nich (D*** F*** w Tatrach i O*** D*** na Babiej Górze) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 4 stanowisk (w tym 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) stan populacji oceniono aktualnie lepiej niż 6 lat temu, a w przypadku 6 stanowisk (w tym 5 w Tatrach) - gorzej. Może to być jednak pozorna zmiana na gorsze, ponieważ oceny populacji na stanowiskach znajdujących się na terenie Tatr mogą być zaniżone. Należy podkreślić, że porównywanie wyników badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich jest trudne z uwagi na zmodyfikowaną metodę prowadzenia prac.

Siedlisko

Stan siedliska na przeważającej liczbie stanowisk określono jako niezadawalający U1. Właściwy stan siedliska (FV) stwierdzono tylko na dwóch stanowiskach na Babiej Górze. Najłabiej (U2) stan siedlisk oceniono na dwóch powierzchniach w Tatrach, co było spowodowane zmianami środowiskowymi jakie zaszły tam w ostatnich latach. Na jednym ze stanowisk usunięte zostały niemal wszystkie drzewa (świerki) tworzące górne piętro lasu, a na drugim zmniejszyła się liczba okazów wiciokrzewu czarnego. Niemal całkowicie zamarły okazy młode, a krzewy starsze stopniowo obumierają. Generalnie, stan siedliska oceniono jako niezadawalający (U1) we wszystkich 5 obszarach. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 5 z nich (3 w Tatrach i 2 na Babiej Górze) oceny pozostały bez zmian, a w przypadku 7 stanowisk (w tym 4 w Tatrach, 2 na Babiej Górze i 1 na Policy) stan siedlisk oceniono aktualnie gorzej niż 6 lat temu. Porównywanie wyników badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich w zakresie stanu siedliska jest trudne z uwagi na zmodyfikowaną metodę oceniania wskaźników.

Perspektywy ochrony

Dobre perspektywy ochrony ma 11 (ponad połowa) z badanych w 2013 r. stanowisk, w tym 4 powierzchnie w Tatrach i 4 powierzchnie na Babiej Górze, a niezadawalający - 7. Tylko na jednej powierzchni w Tatrach parametr ten oceniono na U2. Stanowisko to jest aktualnie na etapie rozpadu (zaniku). Wśród stanowisk, gdzie perspektywy oceniono jako niezadawalające U1, aż 5 znajduje się na terenie Babiej Góry. Składają się na to różne przyczyny: niewielki rozmiar powierzchni, niewielka baza pokarmowa, konkurencja roślinna oraz forma ochrony stanowiska (ochrona ścisła uniemożliwia stosowanie różnych zabiegów popierających wiciokrzew czarny). Niepokój budzi przeciętna jakość siedlisk. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 7 z nich (3 w Tatrach, 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 3 stanowisk (wszystkie w Tatrach) perspektywy ochrony oceniono aktualnie gorzej niż 6 lat temu, a w przypadku 2 stanowisk na Babiej Górze - lepiej.

Generalnie, perspektywy ochrony gatunku najlepiej oceniono dla obszarów Na Policy i Ostoja Popradzka. Trzeba jednak zaznaczyć, że na tych dwóch obszarach zlokalizowano pojedyncze stanowiska. W przypadku Tatr i Babiej Góry ocena jest średnią z obserwacji na kilku powierzchniach.

Ocena ogólna

Tylko na jednym stanowisku na Babiej Górze stan ochrony gatunku oceniono jako właściwy (FV). Pozostałe są w stanie niewłaściwym: 12 stanowisk z oceną U1 i 6 stanowisk z oceną U2. W tej ostatniej grupie (U2) znalazły się także stanowiska ocenione pod względem siedliska i perspektyw ochrony bardzo wysoko. Na ogólną złą notę miała wpływ przede wszystkim niska ocena parametru opisującego populację gatunku owada. Niewykluczone, że są to oceny zaniżone, co powinny rozstrzygnąć dalsze prace monitoringowe. Generalnie, żaden obszar nie został zaklasyfikowany do grupy FV. Ocenę ogólną na poziomie niezadawalającym uzyskały 3 obszary, natomiast złą 2 (Tatry i Pieniny). W tym jednak przypadku sytuacja gatunku w Pieninach wyraźnie różni się od sytuacji jaka panuje w Tatrach. Z rejonu Pienin gatunek nie był podawany już od wielu lat, natomiast w Tatrach z całą pewnością występuje, ale jego populacja nie jest wystarczająco rozpoznana. Jeśli chodzi o stanowiska badane powtórnie (12), to w przypadku 5 z nich (1 w Tatrach i 3 na Babiej Górze i 1 na Policy) oceny pozostały bez zmian, w przypadku 1 stanowiska na Babiej Górze stan ochrony oceniono aktualnie lepiej niż 6 lat temu, a w przypadku 6 stanowisk (w tym 5 w Tatrach) oceny były gorsze.

Porównując wyniki dwóch etapów monitoringu dla stanowisk położonych w obszarach Tatry, Babia Góra i Na Policy, można stwierdzić, że w okresie ostatnich 6 lat najmniejsze zmiany nastąpiły na obszarze Na Policy. Badano tam 1 stanowisko, które wydaje się być stabilne, a perspektywy zachowania gatunku w najbliższym kilkuletnim okresie są dobre. Ocena ogólna z obu etapów prac jest podobna (U1), z tym, że w 2007 r. zdecydował o tym stan populacji, a obecnie stan siedlisk. Oceny dla Tatr i Babiej Góry są gorsze niż w poprzednim etapie prac. Babia Góra uzyskuje aktualnie ocenę ogólną niezadowalającą U1 (poprzednio FV dla wszystkich parametrów), a przyczyną była gorsza ocena stanu siedliska oraz perspektyw zachowania. Gorsza ocena stanu siedliska jest wynikiem zmian poczynionych w sposobie oceniania poszczególnych wskaźników w porównaniu do pierwszego etapu badań. W przypadku Tatr aktualna ocena to U2, a poprzednia U1. Na ocenie U2 zaważyła ocena stanu populacji, ale może się to wiązać z zastosowanym w tym etapie sposobem poszukiwań gatunku, które kończono w chwili zaobserwowania pierwszych śladów żerowania larw szychrawy karpackiej lub po zauważeniu pierwszych rojących się okazów tego gatunku kózki. Gdyby monitoring prowadzono przez dłuższy okres oraz nie tak zachowawczo, wówczas ocena populacji byłaby prawdopodobnie wyższa. Stan siedlisk określono podobnie w obu etapach prac (U1). Perspektywy ochrony określono jako niezadowalające ze względu na złą ocenę stanu populacji i obserwowane negatywne oddziaływania na kilku stanowiskach.

Jak już wspomniano, porównanie zmian w wynikach badań monitoringowych z 2013 r. do lat poprzednich jest trudne z uwagi na zmodyfikowaną metodę prowadzenia prac i oceniania opracowanych wskaźników. Kilka z nich usunięto, a pozostałe uszczegółowiono, zaostrzając kryteria ich oceny. Przyjęte założenie, jest wynikiem poczynionych obserwacji w terenie. Przy zbyt łagodnej ocenie stanowisk, bardzo łatwo ulega zafałszowaniu faktyczny stan czy to siedliska czy też populacji gatunku owada. Aktualnie uzyskanie najwyższej noty, stan właściwy (FV), jest niejako dowodem, że w ostatnich latach na stanowisku nie nastąpiły gwałtowne zmiany, a także to że perspektywy zachowania gatunku są na odpowiednim poziomie. Podczas pierwszego, ale również i drugiego etapu badań obserwowano sytuacje, gdy po usunięciu górnego piętra lasu na powierzchni takiej bujnie rozwijał się wiciokrzew czarny, a także inne gatunki drzew i krzewów oraz rośliny zielne. Według „starej” oceny stanowiska takie niemal zawsze otrzymywały najlepszą ocenę. A tym czasem już po kilku latach, gdy konkurencja roślinna stawała się bardzo silna, wiciokrzew czarny w krótkim czasie zamierał. W pierwszym etapie biogrupy wiciokrzewu czarnego ulegały rozbićciu, a w dalszej kolejności prowadziło to do spadku spójności siedliska, a w ostateczności do rozerwania stanowiska na mniejsze. Przykładem takiego procesu są m.in. właśnie stanowiska Przednia Kopka (pierwszy etap) oraz Las Brzanówka (ostatni etap – stopniowe zamieranie ostatnich okazów wiciokrzewu czarnego). Być może z podobną sytuacją mamy również w przypadku stanowiska Wściekły Żleb. Niestety uwzględniając wielkość tej powierzchni trudno jest stwierdzić czy właściwy stan wszystkich parametrów utrzyma się przez dłuższy czas. Prawdopodobnie dalsze zmiany na stanowisku będą zachodziły mniej gwałtownie, jednak pełną ocenę będzie można przedstawić dopiero po następnym etapie monitoringu.

Niedostatecznie poznana wielkość populacji gatunku utrudnia porównywanie poszczególnych stanowisk czy też obszarów. Szychrawa występuje aktualnie w 4 obszarach. Największa populacja gatunku aktualnie związana jest z regionem Babiej Góry, ale badania na terenie Tatr, tak naprawdę są jeszcze nadal na etapie wstępnym. Strefa dolnego regla została obecnie rozpoznana w stopniu co najwyżej średnim, natomiast w paśmie górnego regla badań jak dotąd nie prowadzono. Przyjęte metody ochrony są właściwe, a obserwowane oddziaływania i prognozowane zagrożenia o ile nie będą intensywniejsze nie powinny w większym stopniu negatywnie wpływać na populację szychrawy karpackiej. Wykazane różnice w ocenie poszczególnych stanowisk oraz parametrów i oceny ogólnej w znacznym stopniu podyktowane są zmianami jakie poczyniono w metodyce badań, a zwłaszcza w ocenie poszczególnych parametrów. Z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że populacja szychrawy karpackiej nie podlega aktualnie istotnym, negatywnym zmianom. Nie obserwuje się wycofywania gatunku z dotychczas rozpoznanych obszarów, a nawet można zaryzykować stwierdzenie, że mamy do czynienia wręcz z procesem odwrotnym. Aby jednak móc z całą pewnością stwierdzić, że gatunek jest w tzw. progresie, potrzebne są dalsze badania. Potrzebne jest również lepsze rozpoznanie Beskidu Sądeckiego. Pracami inwentaryzacyjnymi należałoby objąć także inne regiony Polskich Karpat (Beskid Śląski, Żywiecki, Niski, Gorce i Bieszczady).